

Rapport 2017:19

Länsstyrelsen
Stockholm

Jämställdhetsmål för fyra företagsstöd i Landsbygdsprogrammet i Stockholms län

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Detta måldokument är sammanställt vid enheten för landsbygdsutveckling vid Länsstyrelsen i Stockholm, i augusti 2017. Författare: Sofia Ståhle, Sofia Sollén Norrlin och Anna Hedberg.

Detta dokument finns publicerat på Länsstyrelsen Stockholms webbplats som pdf.

Framsidesbild: Per och Lill Scherman, foto: Länsstyrelsen (obs! Fotot är bearbetat).

ISBN: 978-91-7281-757-9

Innehåll

Inledning	4
Kartlägga nuläget och sätta mål för hur medlen ska fördelas	6
<i>Mål formulerade för perioden 2014–2020 Investeringstöd för ökad konkurrenskraft</i>	<i>7</i>
Kvinnor och män i primärproduktionen – kort fakta	8
<i>Mål formulerade för perioden 2014–2020 Förädlingsstöd för kort livsmedelskedja och lokala marknader samt</i>	
<i>Förädlingsstöd för att skapa nya jobb</i>	<i>11</i>
Kvinnor och män inom livsmedelsindustrin – kort fakta	12
<i>Mål formulerade för perioden 2014–2020 Investeringstöd för att skapa nya jobb</i>	<i>13</i>
Kvinnor och män bland övriga företagare på landsbygden i Stockholms län – kort fakta	14
Slutord	15

Inledning

Länsstyrelsen i Stockholms län arbetar med att införa ett tydligare jämställdhetsperspektiv i handläggningen av Landsbygdsprogrammet 2014–2020. Syftet är att fördela medlen mer rättvist mellan kvinnor och män än vad som gjordes i programperioden 2007–2013.

I grunden handlar detta om att stöden i Landsbygdsprogrammet ska få så bra utväxling som möjligt, dvs. att i så stor utsträckning som möjligt bidra till målen för programmet om goda förutsättningar att leva, bo och arbeta på landsbygden. Det handlar också om att bidra till det nationella jämställdhetspolitiska målet nr 2: *Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.*¹

Vi ska dessutom bidra till att nå det regionala jämställdhetspolitiska målet nr 5: Den offentliga servicen är jämställd i Stockholms län.²

Vi arbetar systematiskt med jämställdhetsintegrering, vilket innebär att vi delar upp processen i flera steg och löpande följer upp målen och omformulerar vårt arbete utifrån måluppfyllelsen. Se flödesgången i figur 1.

Detta måldokument är framförallt en del av att kartlägga nuläget och sätta mål för fördelning av medel. Vi har valt att fokusera på fyra företagsstöd som syftar till affärsutveckling och förbättrad konkurrenskraft. Vi sammanställer här vilka branscher på landsbygden som de fyra företagsstöden kan rikta sig till och hur kvinnor och män fördelar sig inom de branscherna.

Figur 1. Ett systematiskt arbete med jämställdhetsintegrering, uttryckt som ett cykliskt flöde. Självlärt kan vissa moment förekomma parallellt.

1) Formulerat i regeringens proposition Makt att forma samhället och sitt eget liv - nya mål i jämställdhetspolitiken Proposition 2005/06:155
2) Läs mer om de regionala jämställdhetspolitiska målen i Länsstyrelsens rapport 2014:5 jämställdhetsintegrering – strategi för Stockholms län 2014–2018

Definition Jämställdhet

Webbplatsen Jämställd.nu är en nationell resurs för jämställdhetsarbete som samlar fakta, nyheter, metoder och verktyg. En jämn könsfördelning anses råda då andelen kvinnor respektive män i en grupp är 40–60 procent eller jämnare.

Eftersom företagarköret på landsbygden inte består av 40–60 procent kvinnor är det inte rimligt att ha som mål att företagsstöden ska fördelas så, på kort sikt. Däremot är det samhällsliga målet på längre sikt att fördelningen mellan kvinnor och män bland företagarna ska vara 40–60 procent. Många olika typer av insatser samverkar för att nå det målet.

Foto: Mostphotos/Marcel Molij.

Kartlägga nuläget och sätta mål för hur medlen ska fördelas

För att kunna formulera relevanta mål för hur företagsstöden ska fördelas mellan kvinnor och män behöver vi ha en bild av strukturen i de branscher där företagare kan söka landsbygdsprogrammets företagsstöd.

I rapporten gör vi det genom att:

1: Identifiera vilka branscher som kan vara målgrupp för fyra utvalda företagsstöd i programmet och hur fördelningen av män och kvinnor ser ut bland företagare och anställda.

2: Sätta mål för fördelningen av stöd utifrån fördelningen mellan kvinnor och män i dessa branscher.

3: Av Landsbygdsprogrammets tjugotal stöd valde vi ut fyra företagsstöd att fokusera på i denna del av processen:

- Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft (åtgärd 4.1 2a)
- Förädlingsstöd för kort livsmedelskedja och lokala marknader (åtgärd 4.2 3a)
- Förädlingsstöd för att skapa nya jobb (åtgärd 4.2 6a)
- Investeringsstöd för att skapa nya jobb (åtgärd 6.4 6a)

De fyra stöden är valda eftersom det är lätt att följa hur medel fördelas till kvinnor och män i företag (jämfört med föreningar). Det är också möjligt att hitta statistik över fördelningen av företagande/anställda kvinnor och män inom de branscher som utgör stödets målgrupper. Investeringsstöd som är riktade till föreningar valdes bort eftersom den typen av statistik för föreningar är svår/dyr att få tillgång till. Det är även mer komplicerat att göra

könskonsekvensanalyser av föreningars arbete och insatsernas effekter. Landsbygdsprogrammets övriga företagsstöd, som är för miljöinsatser, har inte tagits med för analys i denna rapport.

Länsstyrelsens arbete med att identifiera målgrupper och formulera mål för fördelningen av stöd har genomförts i en handläggargrupp inom enheten för landsbygdsutveckling. Gruppen handlägger ansökningar om stöd i Landsbygdsprogrammet och består av tre män och sex kvinnor. Inom gruppen finns kompetens och upp till 25-årig erfarenhet av att arbeta med primärproducenter och handläggning av företagsstöd/investeringsstöd och kompetensutveckling för näringslivet inom gröna näringar i länet. Vi sätter i nuläget inte mål för hur företagsstöden till miljöinsatser ska fördelas mellan kvinnors och mäns företag.

Foto: Mostphotos.

MÅL FORMULERADE FÖR PERIODEN 2014–2020

INVESTERINGSSTÖD FÖR ÖKAD KONKURRENSKRAFT

- Investeringsstöd för ökad konkurrenskraft ges till fasta investeringar i företag inom jordbruks- och trädgårdsnäringen, för att bidra till stärkt konkurrenskraft inom sektorn, och en ökad lönsamhet i företaget.

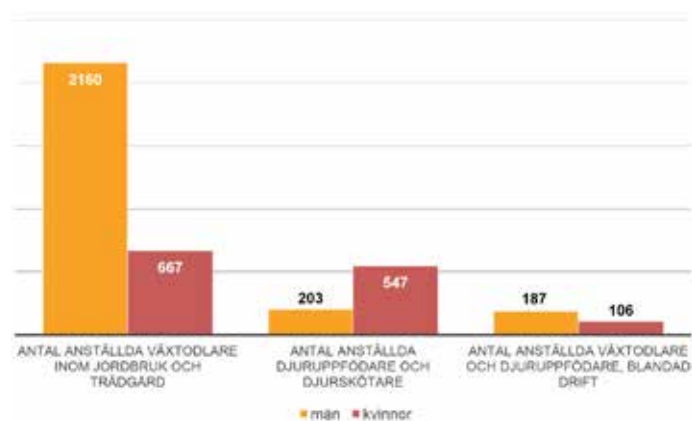
Jämställdhetsmål:

- Minst 15 procent av budgeten fördelas till företag som leds av kvinnor.
- Minst 20 procent av bifallsbesluten ska gälla företag som leds av kvinnor.

Kvinnor och män i primärproduktionen – kort fakta

Bland de anställda i primärproduktionen utgör män tre fjärdedelar inom länets växtodlings- och trädgårdsföretag. För företag med djurhållning är det nästan tvärtom; här är cirka tre fjärdedelar av de anställda kvinnor. Diagram 1 visar fördelningen mellan kvinnor och män för anställda inom lantbruket i länet. Bilderna nedan visar kort fakta om landets och länets lantbruks- och trädgårdsföretagare. Källor till fakta om primärproduktionen är Jordbruksstatistisk sammanställning 2016 samt statistikrapport SJV 2011:5.

Diagram 1. Anställda 16 – 64 år med arbetsplats i Stockholms län (dagbefolkning) år 2013, SCB.

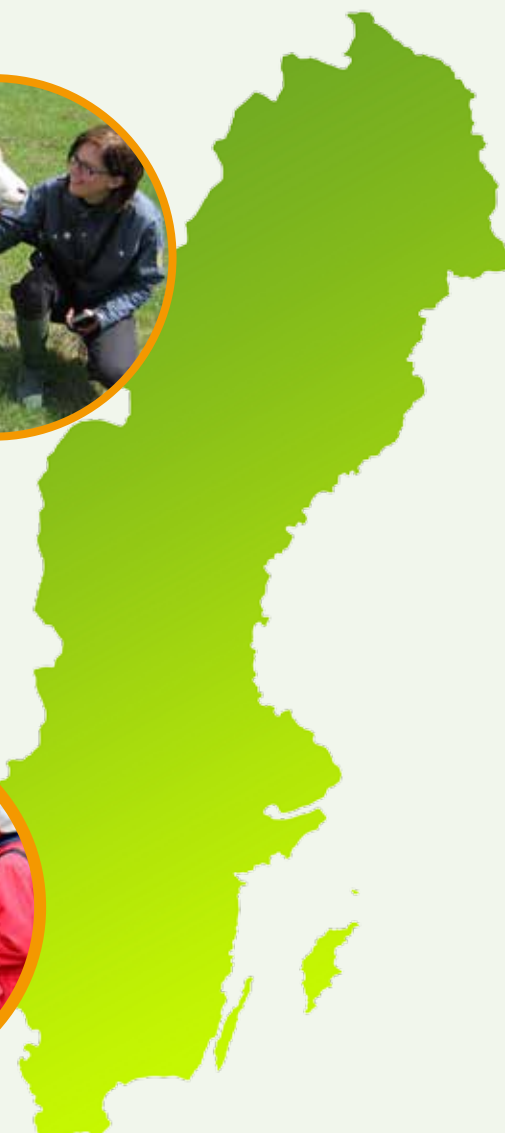

SVERIGE

Cirka 15 % av Sveriges lantbruksföretagare är kvinnor.

25 % av lantbruksföretagen är enskilda firmor där partnern lägger lika mycket tid och kan betraktas som lika delaktig i företagets ledning.

STOCKHOLMS LÄN

I Stockholm finns cirka 55 mjölkföretagare. Ungefär 5 % av mjölkföretagarna i Sverige är kvinnor

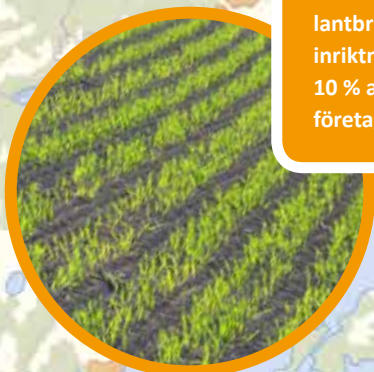
Stockholms län har cirka 90 trädgårdsföretagare (friland och växthus). 17 % av Sveriges trädgårdsföretagare är kvinnor.

I Stockholms län finns 300 lantbruksföretagare med nötkreatur för endast köttproduktion. Cirka 10 % av företagarna med nötköttsproduktion i landet är kvinnor

Stockholms län har cirka 900 lantbruksföretagare med inriktning på växtodling. 10 % av Sveriges växtodlingsföretagare är kvinnor.

JÄMSTÄLLDHETSPERSPEKTIV PÅ LANDSBYGDSPROGRAMMET 2007–2013

Under programperioden 2007–2013 delades sju procent av de totala medlen inom Landsbygdsprogrammets företagsstöd och projektstöd, ut till enskilda företag ledda av kvinnor. Av de resterande 93 procenten av Landsbygdsprogrammets medel fördelades enligt Jordbruksverket totalt 30 procent till föreningar och organisationer inklusive bolag, och 63 procent till mäns enskilda firmor. I Sveriges olika län är andelen kvinnor bland företagarna på landsbygden mellan 20 och 25 procent och bland lantbruksföretagarna är de 15 procent. I Stockholms län var andelen kvinnor bland landsbygdsföretagarna 24 procent år 2009, räknat som företagsledare i alla typer av företag.

Källor

SJV statistiksystem Dawa, sökt på utbetalningar under perioden 2007-01-01 till 2013-12-31.

Wigren-Kristofferson, Caroline: Jämställdhet – företagsstöd inom Landsbygdsprogrammet 2007–2012.

Länsstyrelsen i Stockholm:

Heroiska män och pålästa kvinnor. Rapport 2012:19.

Foto: Mostphotos/Frugan

MÅL FORMULERADE FÖR PERIODEN 2014–2020

FÖRÄDLINGSSTÖD FÖR KORT LIVSMEDELSKEDJA OCH LOKALA MARKNADER

samt

FÖRÄDLINGSSTÖD FÖR ATT SKAPA NYA JOBB

- Syftet med förädlingsstödet för kort livsmedelskedja och lokala marknader är att stimulera att de regionalt producerade jordbruksprodukternas värde ökar genom förädling, alternativt ge förutsättningar för korta livsmedelskedjor eller försäljning av livsmedel på en lokal marknad. Stödet kan ges till företag med upp till 49 anställda som förädlar regionalt producerade råvaror. Regionen definieras som länet i den regionala handlingsplanen.
- Förädlingsstödet för att skapa nya jobb ges till företag med upp till 49 anställda som förädlar jordbruksprodukter och genom investeringen ökar sysselsättningen i företaget. Här finns inte något villkor om råvarornas ursprung.

Jämställdhetsmål:

FÖRÄDLINGSSTÖD FÖR KORT LIVSMEDELSKEDJA OCH LOKALA MARKNADER

- Minst 30 procent av budgeten fördelas till företag som leds av kvinnor.

FÖRÄDLINGSSTÖD FÖR ATT SKAPA NYA JOBB

- Minst 30 procent av budgeten tilldelas företag som leds av kvinnor.
- Minst 5 procent av budgeten fördelas till företagare med utländsk bakgrund.

Kvinnor och män inom livsmedelsindustrin – kort fakta

Den största branschen inom livsmedelsindustrin, sett till antalet företag, är bagerier. Sedan kommer att antal branscher; ölbryggerier, charkuterier, mejerier, frukt-, bär- och grönsaksindustri, kreatursslakteri, sockerkonfektyrindustri, juice- och saftindustri, choklad- och chokladkonfektyrindustri, glasstillverkning, och ostindustri (statistik från 2015³).

Vi har inte funnit någon statistik över företagare/företagsledare fördelad på kön inom livsmedelsindustrin.

Statistiken för antalet företag inom de olika SNI-koderna finns på nationell nivå men vi gör antagandet att förhållandet mellan olika branscher inom industrin ser ungefär likadan ut i Stockholms län då länet är ett av de tre län som har störst antal livsmedelsföretag.

Småskalig förädling av kött, grönsaker, frukt och bär, tillverkning av glass och ost är branscher som kan komma i fråga för stöd. Livsmedelsindustriföretag kan beviljas stöd även om de ligger i tätort. Vi sätter våra jämställdhetsmål för förädlingsstöden utifrån en bedömning att kvinnornas andel bland företagarna följer den siffra som gäller för länets företagare i stort, drygt 30 procent. Kvinnor står för ungefär en tredjedel av de anställda inom dessa branscher enligt nationell statistik, se tabell 1 nedan.

Foto: Länsstyrelsen Stockholm

Tabell 1. Förvärvsarbetande inom olika näringar i livsmedelsbranschen 2013 och 2014 på nationell nivå, sorterat på andelen kvinnor per näringsgren (Källa: Jordbruksstatistisk sammanställning 2016, Tabell 15.12).

NÄRINGSGREN	TOTALT ANTAL FÖRVÄRVSARBETANDE	VARAV KVINNOR (%)
Tillverkning av bageri och mjölprodukter	14 935	51,2
Tillverkning av choklad, choklad- och sockerkonfektyr	2 595	47,6
Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker	4 060	35,5
Beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror	10 538	29,8
Mejerivaru- och glasstillverkning	5 824	28,7
Framställning av öl och malt	2 330	25,5
Livsmedelsframställning och framställning av drycker totalt	53 701	38,3

3) Källa: Företagsregistret SNI "Livsmedelsframställning" antal arbetsställen november 2015

MÅL FORMULERADE FÖR PERIODEN 2014–2020

INVESTERINGSSTÖD FÖR ATT SKAPA NYA JOBB

- Syftet med investeringsstödet för att skapa nya jobb är att främja utveckling av små företag på landsbygden, främja diversifiering av jordbruks- och trädgårdsföretag, och på så sätt skapa fler arbetstillfällen.
- Investeringsstödet för att skapa nya jobb ges till företag på landsbygden med upp till 49 anställda som har verksamhet inom till exempel turism, upplevelser, omsorg, detaljhandel och råvaruförädling av andra råvaror än jordbruksprodukter, till exempel snickerier

Jämställdhetsmål:

- Minst 30 procent av budgeten fördelas till företag som leds av kvinnor.
- Minst 5 procent av budgeten tilldelas företagare med utländsk bakgrund.

Kvinnor och män bland övriga företagare på landsbygden i Stockholms län – kort fakta

De fem största branscherna på landsbygden i Stockholms län sett till antal företag⁴, är byggindustri, företagstjänster⁵, handel, jordbruk/skogsbruk/fiske, samt personliga och kulturella tjänster⁶.

Var fjärde företagare på landsbygden i Stockholms län är kvinna. Det är vanligast att kvinnor driver företag i branscherna företagstjänster, personliga och kulturella tjänster samt handel. Inom branschen företagstjänster utgör kvinnorna 32 procent. Bland företagen i branschen personliga och kulturella tjänster är sex av tio företagare en kvinna. Inom handel är en fjärdedel av företagen kvinnor.

Utrikes bakgrund är ett begrepp som definierats av SCB och innebär att man själv eller båda föräldrarna är födda utanför Sverige. SCBs statistik från 2011 visar att befolkningen på landsbygden i Stockholms län då bestod av 13 procent med utrikes bakgrund.

Var tionde företagare på landsbygden i Stockholms län har utrikes bakgrund. Företagen med utrikes bakgrund utgör drygt tio procent inom de största branscherna på landsbygden förutom inom jordbruk/skogsbruk/fiske där de utgör fyra procent.

En tredjedel av landsbygdsföretagen som har utrikes bakgrund är kvinnor. Det är vanligast att företagarkvinnor med utrikes bakgrund driver företag i branscherna företagstjänster, samt personliga och kulturella tjänster. Drygt en av tio kvinnor inom båda dessa branscher (på landsbygden) har utrikes bakgrund.

Foto: Mostphotos/Alexandr Kichigin

Foto: Mostphotos/Karl Andren

Foto: Länsstyrelsen, Stockholm

4) Källa: "Hur arbetar vi systematiskt med ett integrationsperspektiv i landsbygdsutveckling", Länsstyrelsen i Stockholm län 2015:1, med data från SCB från 2011.

5) I denna bransch ingår till exempel redovisnings- och bokföringsbyråer, konsultbyråer, städföretag, bevakningsföretag, personaluthyrningsföretag, arbetsförmedlingar och rekryteringsföretag och reklambyråer. (SCB)

6) Företag som ingår i personliga och kulturella tjänster är till exempel frisörer, begravningsbyråer, skönhetsalonger, spelföretag. (SCB)

Slutord

Länsstyrelserna har i uppdrag att verka för att de nationella jämställdhetspolitiska målen nås och att jämställdhetsintegrera sina verksamheter. Det innebär att ett jämställdhetsperspektiv ska finnas med när beslut fattas, under planeringen av arbetet, när arbetet genomförs och när arbetet följs upp och utvärderas.

Länsstyrelsen i Stockholms län ser arbetet med jämställdhetsintegrering som mycket viktigt för landsbygdens och lantbrukets utveckling och konkurrenskraft. Det handlar om att ta tillvara den utvecklingskraft som finns hos både kvinnor och män och som kan ge förutsättningar för konkurrenskraftiga företag och en landsbygd med livskvalitet och framtidstro.

Tillgänglig statistik avseende företagande och fördelningen mellan kvinnor och män samt om kombinerat ägande är bristfällig. Vi har inte hittat någon statistik som visar fördelningen mellan kvinnor och män inom livsmedelsindustrin. Inom primärproduktionen är alla djurslag förutom mjölkkor och nötköttsproduktion samlade i kategorin "Övrig djurhållning" i den nationella statistiken. Detta är problematiskt eftersom vi ser att kvinnor i större utsträckning arbetar i djurhållande företag jämfört med t.ex. specialiserade växtodlingsgårdar, vilket förmodligen också avspeglas i kvinnors ägande av djurhållande företag. Det hade varit värdefullt att kunna belägga det med hjälp av statistik.

För Stockholms län skulle det till exempel vara intressant att se fördelningen av kvinnor och män bland fårföretagare, eftersom de utgör den tredje största driftsinriktningen när det kommer till antalet företag (efter driftsinriktningarna Växtodling jordbruksväxter och Nötkött) och det är en produktionsgren som ökar i länet.

Länsstyrelsen ser ökad jämställdhet inom lantbruket och i livsmedelsproduktionen som en viktig strategisk fråga för en långsiktigt hållbar utveckling på landsbygden. Vi behöver kunna följa upp de jämställdhetsmål vi har formulerat, vilket bland annat inkluderar uppföljning av vårt eget arbete med handläggning av stöden i landsbygdsprogrammet. I förlängningen handlar det om att följa utvecklingen för de näringsverksamheter som finns på landsbygden. I det arbetet är det avgörande med tillgång till statistik som gör att jämställdhetsperspektivet går att belysa.

Länsstyrelsen arbetar för att
Stockholmsregionen ska vara
attraktiv att leva, studera, arbeta
och utveckla företag i.

*Länsstyrelsen Stockholm
Enheten för landsbygdsutveckling
Telefon: 010-223 10 00
www.lansstyrelsen.se/stockholm*